

Кафедра української мови і літератури та методик їх навчання

Силабус навчальної дисципліни

Теоретичні основи функційного синтаксису – 4 кредити

ЄКТС

Викладач: Поляк Ірина Павлівна – кандидат філологічних наук, старший викладач

Загальна інформація

Назва навчальної дисципліни	<i>Теоретичні основи функційного синтаксису</i>
Кількість кредитів	<i>3</i>
Шифр навчальної дисципліни	<i>ВД</i>
Прізвище, ім'я, по батькові викладача	<i>Поляк Ірина Павлівна</i>
Науковий ступінь	<i>Кандидат філологічних наук</i>
Вчене звання	<i>Старший викладач</i>
Посада викладача	<i>Старший викладач кафедри української мови і літератури та методик їх навчання</i>
Електронна адреса кафедри	<i>kufsd@ukr.net</i>
Контактний телефон викладача	<i>0976426943</i>
Профайл викладача	<i>kogpa.edu.ua/images/main_dir/kaf_ukr_susp/sklad/info/polyak/pdf</i>
E-mail викладача	<i>kovalukjrin2@gmail.com</i>
Розклад консультацій	<i>Очні консультації; платформа Zoom</i>
Час проведення	<i>Вівторок; 14:00 – 16:00</i>
Місце проведення	<i>Аудиторія №15</i>

ПРЕРЕКВІЗИТИ	<i>Курс «Теоретичні основи функційного синтаксису» тісно пов'язаний із такими дисциплінами: сучасна українська літературна мова, історія української мови та ін.</i>
ПОСТРЕКВІЗИТИ	<i>Базові знання у сфері функційного синтаксису; вміння аналізувати парадигму речень, здійснювати актуальне членування речень.</i>

Анотація

«Теоретичні основи функційного синтаксису» – освітній компонент, уведений у навчальні плани факультетів української філології багатьох вищих навчальних закладів. Значні зміни відбуваються в дослідженні синтаксису української мови, тому цей курс допоможе студентам бути обізнаними з найновішими здобутками сучасної української лінгвістичної науки.

Мета: ознайомлення з новітніми напрацюваннями української мовознавчої науки в галузі функційно-категорійного синтаксису.

Завдання: розглянути основні сучасні синтаксичні теорії, ознайомити з категорійним апаратом лінгвістики тексту та специфікою теорії актуального членування речень.

Предмет: синтаксис української мови.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студенти повинні **знати:**

- фундаментальні поняття синтаксису (синтаксичні одиниці, синтаксичні категорії, синтаксичні зв'язки, семантико-синтаксичні відношення);
- особливості генеративного синтаксису;
- найтиповіші вияви когнітивного синтаксису;
- нові підходи сучасної синтаксичної теорії;
- категорійний апарат лінгвістики тексту;
- поняття парадигми речення та два підходи до її аналізу;
- семантико-синтаксичний ярус: типи детермінантів.

Студенти повинні **вміти:**

- аналізувати, порівнювати і класифікувати різні напрями й школи в синтаксисі;
- характеризувати теоретичні засади (концепції, категорії, принципи, основні поняття тощо) та прикладні аспекти синтаксичної науки;
- доступно й аргументовано пояснювати сутність проблемних питань синтаксису;
- здійснювати науковий аналіз мовного, мовленнєвого й літературного матеріалу;
- аналізувати синтаксичні одиниці, синтаксичну модель та синтаксичну функцію;
- виконувати синтаксичні дослідження за складеною програмою.

Викладання навчальної дисципліни «Теоретичні основи функційного синтаксису» спрямоване на формування у магістрантів відповідних професійних компетентностей:

Інтегральна

Здатність розв'язувати складні задачі або проблеми в галузі освіти, що передбачає здійснення інновацій та/або проведення педагогічних досліджень і характеризується невизначеністю умов.

Загальні

ЗК 3. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

Фахові

ФК 4. Здатність критично оцінювати інформацію, оперувати нею у професійній діяльності.

ФК 7. Здатність демонструвати сформовану мовну й мовленнєву компетенції в процесі професійної і міжособистісної комунікації, володіння різними засобами мовної поведінки в

різних комунікативних і соціокультурних контекстах.

Програмні результати навчання

ПРН 2. Володіти комунікативною компетентністю (лінгвістичний, соціокультурний, прагматичний компоненти).

ПРН 5. Демонструвати знання категоріального лінгвістики, літературознавства.

ПРН 6. Знати особливості використання мовних одиниць у певному контексті, мовний дискурс сучасності.

Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Функційно-категорійний синтаксис. Синтаксичні зв'язки і семантико-синтаксичні відношення

Тема 1-2. Теоретичні основи функційного синтаксису.

Тема 3. Проблема одиниць синтаксису.

Тема 4. Синтаксична модель, конструкція. Синтаксична функція.

Тема 5. Морфолого-синтаксичні засоби. Порядок слів.

Змістовий модуль 2. Речення у функційно-категорійному синтаксисі

Тема 6. Поняття семантико-синтаксичної структури речення.

Тема 7. Класифікація речень у семантичному аспекті.

Тема 8. Компоненти семантичної структури речення і члени речення.

Тема 9. Семантико-синтаксична структура речення як мовна величина в семантико-синтаксичному аспекті.

Індивідуальні навчально-дослідні завдання

Здійснити реферування статей (2); презентації за темати.

Методи навчання: лекція, бесіда, пояснювально-ілюстративний, репродуктивний, частково-пошуковий, дослідницький, метод аналізу мови.

Методи контролю: написання відкритих і закритих тестів; перевірка завдань, що виносяться на самостійне опрацювання; перевірка ІНДЗ.

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота										ІНДЗ	Сума
Змістовий модуль №1 - 2											
Т 1-2	Т 3	Т 4	Т 5	МК	Т 6-7	Т 8	Т 9	МК	ПТ	25	100
5	5	5	5	15	5	5	5	15	10		

Т1 ... Т9 – теми практичних занять; 5 – бал, який студент отримує за роботу на практичному занятті; М.К. – модульний контроль; П.Т. – підсумковий тест; ІНДЗ (індивідуальне навчально-дослідне завдання).

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
75-81	C		
67-74	D	задовільно	
60-66	E		

31-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-30	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Рекомендована література Основна

1. Вихованець І. Р., Городенська К. Г., Русанівський В. М. Семантико-синтаксична структура речення. К. 1983. 219 с.
2. Вихованець І. Р. Граматика української мови. Синтаксис [підручник]. Київ: Либідь, 1993. 368 с.
3. Загнітко А. П. Теорія сучасного синтаксису: Монографія. Вид. 2-ге, виправл. і доп. Донецьк: ДонНУ, 2007. 294 с.
4. Костусяк Н., Поляк І. Висловлення нечленованого різновиду в прозових творах для дітей: темпорально-модальна парадигма та стилістичні ознаки. *Волинь філологічна: текст і контекст. Поліфонія сучасної філології: до ювілею кафедри української літератури : зб. наук. праць.* 2023. Вип. 36. С. 50-64.
5. Поляк І. П., Медвідь Л. М. Теоретико-методичні аспекти дослідження речень в сучасному мовознавстві. «Відкрита наука України: візійний дискурс в умовах воєнного часу». Збірник тез доповідей учасників Міжнародної міждисциплінарної науково-практичної конференції. 26-28 квітня, м. Ужгород. С. 397-401.
6. Сучасна українська літературна мова : Синтаксис [підручник]. За ред. А. К. Мойсієнка. Київ: Знання, 2013. 238 с.
7. Христіанінова Р. О. Актуальні проблеми сучасної граматики української мови. Магістр філології: лінгвістика та лінгвдидактика : [навч.-метод. комплекс] / заг. ред. Р. О. Христіанінової. Бердянськ: Видавець Ткачук О. В., 2015. С. 8–71.

Інформаційні ресурси

1. Загнітко А. Український синтаксис: теоретико-прикладний аспект. – Донецьк, 2009. – 137 с.
http://www.ukrajnistika.edu.rs/preuzimanje/UKR_sintaksis.pdf
2. Синтаксис української мови: на перетині традицій та інновацій. Ніні Василівні Гуйванюк : колективна монографія ; за заг. ред. О. В. Кульбаської. Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2019. 592 с.
https://kulbabska.com/images/catalog/pdf/monographs/sintaksis_do_druku.pdf
3. Христіанінова Р. Складні речення з недиференційованим зв'язком у сучасній українській мові. Типологія та функції мовних одиниць : наук. журн. 2014. № 2.
https://typologia.at.ua/index/skladni_rechennja_z_nediferencijovanim_zv_jazkom_u_suchasnij_ukrajnisk_ij_movi/0-94
4. Шульжук К. Ф. Синтаксис української мови : підруч. : [для студ. вищ. навч. закл.]. 2-ге вид., доповн. Київ : Академія, 2010. 406 с.
<https://docplayer.net/72577556-Sintaksis-ukrayinskoyi-movi.html>
5. Попова І. С. Принципи формування системи основних синтаксичних одиниць української мови.
http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/dlgum/2008_7/17.html

Політика дисципліни.

Магістранти допускаються до підсумкового контролю за умови, якщо вони відвідували аудиторні заняття та ними виконано всі види завдань, передбачених робочою навчальною програмою курсу. Здобувачі заочної форми навчання, які не мають можливості відвідувати аудиторні заняття, можуть працювати дистанційно на платформі «ZOOM».

Працюючи дистанційно або ж при виконанні письмових практичних / тестових

завдань, неприпустимим є порушення академічної доброчесності. Зокрема, усна відповідь повинна бути ґрунтовною та не містити перефразовування чужих висловлювань; цитуючи думки науковців, необхідно вказувати автора та джерело; практичні завдання повинні бути виконані самостійно тощо.